

KALOCSA VÁROS POLGÁRMESTERÉTŐL

ELŐTERJESZTÉS

Kalocsa Város Önkormányzat Képviselő-testülete
2019. január 24-i ülésére

Tárgy: Kalocsa, Szent István király úti fásítási program

Tisztelt Képviselő-testület!

Kalocsa Város Önkormányzat Képviselő-testülete 2018. december 6-i ülésén tárgyalta a Kalocsa Szent István király út fásítási programját.

A tárgybeli előterjesztés megvitatását követően a Képviselő testület 205/2018. számú határozatával döntött a téma napirendről történő levételéről.

A testületi ülésen több képviselő részéről elhangzott, hogy a programról való döntést megelőzően célszerűnek tartanák, ha a város lakossága is megismerhetné a tervben szereplő elképzeléseket, majd ezt követően lehetőségük nyílna véleményt formálni, javaslatot tenni.

Tekintettel az ügy fontosságára és városképi jelentőségére a lakosság részéről elhangzó észrevételeket és javaslatokat pedig szükségesnek éreznék a végső döntés során figyelembe venni.

A testületi ülésen elhangzott javaslat alapján Kalocsa Város Polgármestere 2019. január 9-re a témában lakossági fórumot hirdetett meg, melyen a megjelent érdeklődők részére a fásítási program tervezője Pfliegel Tibor kertészmérnök, kertépítő szakmérnök tartott közérthető, részletes tervismertetést, majd válaszolt a felszólalók által elhangzó kérdésekre.

A lakossági fórumon résztvevők közül összesen 20 fő szólott hozzá, vagy tett fel kérdést, foglalt állást a témában, köztük önkormányzati képviselők, parkfenntartásért felelős ágazatvezető, illetve a civil lakosság részéről megjelentek.

A hozzászólások összetétele vegyes képet mutat, hiszen több felszólaló már a beteg, balesetveszélyes fák állapotával, a kivágás tényével sem értett egyet, míg egy részük a pótolni kívánt fák típusát vitatta, ragaszkodva a jelenlegi fafajtákhoz. Voltak olyanok, akik ugyan nem ragaszkodnak a jelenlegi fafajtákhoz, azonban a javasolt típusok sem nyerték el tetszésüket, továbbá akadtak, akik hozzáértő, képesítéssel rendelkező szakemberre bíznák a kérdés eldöntését. Elhangzott olyan hozzászólás is, amely a jelenlegi fák kezelésének szakszerűségét vitatta.

A fórumon elhangzó főbb - szakmailag értelmezhető és ez alapján megfontolandó - megvizsgálandó szempontok az alábbiak:

1. **Szempont:** Megvizsgálása annak, hogy a jelenlegi nyugati ostorfákkal (Celtis occidentalis) megegyező típusú fasor miképpen lenne telepíthető.

2. **Szempont:** Megvizsgálása annak, hogy a veszélyesnek ítélt, kivágásra javasolt fák helyett lehetséges-e ugyanilyen fajtájú egyed telepítése, azaz a részleges pótlás.
3. **Szempont:** Utánanézni annak, hogy a jelenleg nem veszélyes, de beteg fák vegyszeresen kezelhetők-e és ezáltal meghosszabbítható-e életkoruk.
4. **Szempont:** Átgondolni a tervben szereplő oszlopos lombkoronájú fa helyett, egy a jelenlegire küllemében jobban hasonlító szélesebb, gömbölyded koronájú fatípus ültetését, ami jobban biztosítja a közlekedő felületek árnyékolását, és a városképi illeszkedést.
5. **Szempont:** Átgondolni, hogy a fatelepítés megkezdése előtt a szükséges közműkiváltások megtörténjenek. (légvezetékek, felújításra szoruló ivóvíz- és szennyvíz vezetékek stb.)

Az előzőekben felsorolt szempontok ugyan a program tervezését megelőzően, és a tervezés fázisában is megvizsgálásra és mérlegelésre kerültek, de tekintettel az ügy fontosságára és érzékenységre a lakossági fórumot követően a tervező, a városi parfenntartásért felelős ágazatvezető, a városi főépítész, valamint a Városüzemeltetési és Fejlesztési Osztály illetékes munkatársai a felvetésre került szempontok mentén együttesen felülvizsgálták a teljes kertépítészeti tervdokumentációt, valamint annak mellékleteit és ennek során az alábbi megállapításra jutottak:

Általános megállapítás:

A jelenlegi Szent István király úti fasor (*Celtis occidentalis*), nyugati ostorfa állomány, közel 85 %-a, 1891-ben került telepítésre, tehát több, mint 120 éves életkorra tekint vissza, míg a fennmaradó részük utólagosan, pótlólagosan került telepítésre az évek során.

A faállomány jelentős része már a 2011. évben készült szakértői véleményben leírtak és a 2018. évben végzett felmérés alapján is kijelenthető, hogy előregedett, beteg, elérte élettartama végét.

A 2011. évben elvégzett szakértői vélemény az akkori állapot szerint a faállomány jelentős részét betegnek említi, illetve 79 db szilárdságát veszített fa azonnali eltávolítását javasolta.

Az azóta eltelt közel 8 év alatt ez az állapot tovább romlott és 1-2 kivételtől eltekintve beavatkozás nem történt, a fák állapota veszélyt jelenthet a gépjárművekre, gyalogosokra nézve.

1. Szemponttal kapcsolatos megállapítás:

A jelenleg a területen található nyugati ostorfa tulajdonságai között a szakirodalom szerint kiemelhető, hogy élete során magassága elérheti akár a 25 métert is, ezért kifejezetten a szabad térállást kedveli, valamint fejlődését a jó vízállású talajok segítik.

Bár a városi szennyezett levegőt jól bírja, de az előző tulajdonságai miatt leginkább parkfaként alkalmazandó, ahol a szabad növekedésben nincs korlátok közé szorítva, illetve a szilárd burkolatok hiányában megfelelő vízutánpótlás biztosított gyökérzete számára, szemben a többnyire szilárd burkolattal (térkő, beton, aszfalt) körbevett belvárosi környezettel.

A metszést kifejezetten rosszul viseli, így az ilyenkor képződő sérülések még a megfelelő sebkezelések ellenére is kedveznek a gombás fertőzések és károkozók elszaporodásának.

Egységes városi sorfaként való telepítését már a 2011. évben készült szakvélemény és a jelenlegi tervdokumentáció is elveti, elsősorban a talajuntság miatt.

Természetesen fahelyenként a talajuntság talajcserével kiküszöbölhető, de ehhez pozícióként 20-30 m³ új termőföld biztosítása szükséges, ami 329 db telepítendő fa (9870 m³ termőföld) esetén növeli a helyreállítandó felületek nagyságát, amely hatalmas és indokolatlan többletköltséget eredményez.

Talajcsere esetén pedig továbbra is fennáll a metszéssel okozott károk hatása, hiszen az utca keresztmetszeti adottságai és az épületek közelsége, föld alatti, felújításra nem szoruló közművek helyzete, meglévő parkolóhelyek, közlekedő felületek pozíciója nem teszi lehetővé csak és kizárólag a jelenlegi fahelyekkel megegyező helyen történő telepítést.

A szakértői vélemények egyértelműen kimondják, hogy a jelenlegivel megegyező típusú fa telepítése során az új facsemeték fejlődése, várható életkora el fog maradni a jelenlegi fákétól, hiszen az 1891. óta bekövetkezett több kedvezőtlen változás (burkolt felületek növekedése, megváltozott mikroklíma, globális felmelegedés, gyakori aszályos időszakok stb.) nem kedvez az ilyen tulajdonsággal rendelkező fatípusok életfeltételeinek, fejlődésének.

A nagyobb faközzel való ültetés - azaz, ha minden második fa helyet kihagynánk - sem küszöböli ki a metszések szükségességét, illetve az egyéb, évek alatt megváltozott negatív körülményeket.

Tekintettel arra, hogy új fasor telepítése esetén a tervezési élettartam legalább 100-150 év, ezért ennek, illetve a fent felsorolt okfejtések figyelembe vételével ugyan kivitelezhető, de továbbra sem javasolt a jelenlegivel megegyező típusú és tulajdonságokkal rendelkező egyedek telepítése, hiszen a tervezési területen nem adaptálhatóak a szabad térállás, és parkosított területek adottságai.

Nem mellékesen kiemelhető, hogy Kalocsa Város Önkormányzata Képviselő-testülete által elfogadott és jelenleg hatályban lévő Településképi Rendelet és annak Arculati kézikönyvében, mint településképileg illeszkedő, javasolt fatípusok között sem szerepel a *Celtis occidentalis* (nyugati ostorfa) jövőbeli városi telepítésének lehetősége.

2. Szemponttal kapcsolatos megállapítás:

A veszélyesnek ítélt fák kivágása esetén a megmaradó fákkal azonos típusú fákkal történő pótlása ugyan fizikailag lehetséges, de ugyanúgy fennáll valamennyi ellenjavallat, ami az előző pontban részletesen kifejtésre került. (szabad térállás nem biztosított, gyökérzet vízutánpótlása burkolt területek miatt kedvezőtlen, szűk keresztmetszeti adottságok, metszés okozta sebek, gombás fertőzés, károkozók elszaporodása, klímaviszonyok stb.)

Ezen kívül a 2011. évi szakértői vélemény külön kiemeli, hogy az újonnan telepítendő fák fejlődése a meglévők árnyalása miatt gátolva lenne, így nem biztosítható zavartalan fejlődésük.

Nem utolsó sorban pedig a nem egyszerre történő fatelepítés miatt hátrányt jelentene, hogy nem lenne egységes a fasor képe sem.

Mindezek figyelembe vételével a kivágott, veszélyes fák pótlása, sem a jelenlegivel megegyező, sem egyéb fatípussal nem javasolt.

3. Szemponttal kapcsolatos megállapítás:

A nem veszélyes állapotú, ezért kivágásra nem javasolt, megmaradó, de beteg fák vegyszeres kezelése újonnan megvizsgálásra került.

A kezelések között megkülönböztethetünk kémiai és biológiai kezelési módokat.

A kémiai kezelési mód, az ún. vegyszeres kezelési módot jelenti.

Figyelembe véve a fák öreg életkorát, többségük betegségi állapotát megállapítható, hogy vegyszeres kezelésük kizárólag nagy koncentrációjú anyagokkal biztosítható, (lakossági felhasználók számára kapható vegyszerek hatástalanok) amit többszörösen ismételni szükséges a lehető legnagyobb határfok elérése érdekében. Ez nem mellékesen jelentős többletköltséggel jár és egyáltalán nem garantálható ilyen életkorú, és stádiumú egyedek esetében alkalmazásának sikeressége.

Ez a kezelési mód jelen esetben nem kivitelezhető, hiszen az ilyen helyzetekben használatos, nagy koncentrációjú vegyszerek közterületen permetezés formájában nem alkalmazhatóak közegészségügyi szempontból, hiszen ilyen koncentráció esetén az emberi szervezet számára veszélyes anyagok kerülhetnek a légterbe, ezért ezek alkalmazása kizárólag zárt körülmények között lehetséges (pl: fóliasátor, üvegház). A közterületen engedélyezett koncentrációjú vegyszerek gyakorlatilag már hatástalanok ilyen esetben.

A biológiai kezelési módok (méh, katica stb.) esetén szintén elmondható, hogy jó hatásfokkal kizárólag zárt közegben fóliasátorban, üvegházban fejthetik ki hatásukat.

Ezen eljárás során sem garantálható a 100 %-os eredmény, legfeljebb csökkenthető a kár.

Nem mellékesen megemlítendő, hogy ezen eljárások alkalmazása még nagyon kezdetleges stádiumban van, laboratóriumi körülmények között működőképes, és jelen betegségek esetén nem releváns.

Ezek összegzéseként a vegyszeres kezelési módok alkalmazása ilyen magas életkorú fák esetében nem javasolt, nagyon alacsony valószínűséggel fejtene ki pozitív hatást, ezért a korábban készült szakértői vélemény sem tett rá javaslatot.

4. Szemponttal kapcsolatos megállapítás:

A lakosság részéről elhangzott észrevételt, miszerint a kertészeti dokumentációban és a bemutatott látványtervekben szereplő két fatípus közül az oszlopos kőris lombzatának karcsúsága, míg az egybibés galagonya alacsony növése miatt nem biztosítja a közlekedő felületek árnyékolását, illetve a jelenlegi fákétól túlságosan eltérő utcaképet nyújt, ezért átgondoltuk ezek alkalmazását.

Az észrevételek alapján a tervezőt felkérjük, hogy tegyen javaslatot új, olyan típusú fa egyedekre, amik látványukat tekintve leginkább hasonlítanak a jelenlegi megszokott fasorra, illetve mindezek mellett megfelelnek azoknak a szakmai elvárásoknak, körülményeknek amik az adott környezetben biztosíthatók.

A tervező ezeket az érveket figyelembe véve az alábbi fajtatípusokra tett javaslatot:

- *Fraxinus ornus* „Mecsek” – gömkőris (6-7 m széles és magas)
- *Fraxinus excelsior* „Altena” – magas kőris (6-8 m széles, 12-15 m magas, térkőbe ültetve nem igényel metszést a korona)
- *Acer campestre* „Estrijk” – mezei juhar (8-12 m magas, 5-6 m széles, szabályos csepp alakú, legjobb szárazságtűrő, városi klímát nagyon jól bírja)
- *Acer platanoides* „Pacific Sunset” – őszi lomszínű juharfa (10-12 m magas, 6-8 m széles, kerekded korona, metszést ha kell jól tűri)
- *Crataegus x lavallei* „Carrieri” –fényeslevelű galagonya (6-7 m magas, 3-4 m széles, tojásdad korona)

A javasolt sorfatípusokról készült fényképes illusztráció az előterjesztéshez csatolásra került.

A lehetséges fatípusok közül az előterjesztésben említett szakemberek, a nagyobb homlokzatmagasságú háromszintes épületek környezetében, azaz a Szentháromság tér –Filvig köz közötti szakaszon az ***Acer campestre* „Estrijk” – mezei juhar**, míg a döntően 1-2 szintes épületek környezetében a Filvig köz – Malatin tér közötti szakaszon a ***Fraxinus ornus* „Mecsek” – gömkőris** telepítését javasolják a Képviselő- testület részére elfogadásra.

Az újonnan javasolt fatípusokról két metszetben készült látványterveket jelen előterjesztéshez csatoljuk.

A javasolt fatípusok indoklása:

A többszintes, magasabb homlokzatú épületek elé: **Mezei juhar**
Magassága nem hiyalkodó; nem növi túl az épületeket. Koronája nem takarja el a szépen kidolgozott, mutatós homlokzatokat.(magasság 8-10 m, szélesség: 5-6 m)
Őszi aranyárga koronája gyönyörű. Hosszúak, csepp alakú formája erősíti a fasor jellegét, jobb egymáshoz való igazodást biztosít. A városi klímához, szárazsághoz remekül alkalmazkodik.

Az alacsonyabb homlokzatmagasságú épületek elé: **Gömbkőris**
Termete megfelelő, városiasabb megjelenést, míg szélesebb koronája miatt nagyobb árnyékvetést biztosít. (6-7 m széles és magas)
Májusban nyíló krémfehér virága nem csak esztétikus, hanem illatos is. Formás lombkoronája ősszel sárgás-narancs, lila színű, így ebben az évszakban a fasor teljes hossza sárgás színekben pompázna.
Magas és nyúlánk törzse miatt a fasor átlátható, koronája télen is formás. Szárazságtűrő és alacsony gondozási igényű.

A javasolt fatípusok várható életkora akár a 150 évet is elérheti, mivel őshonos növények, nem szükséges metszeni, vegyszerezni. Fenntarthatósági, gazdasági szempontból is indokolt a telepítésük.

5. Szemponttal kapcsolatos megállapítás:

A Szent István király úton található közművek a tervezés fázisában az ún. e-közmű rendszer segítségével felmérésre kerültek. Az elkészített kertépítészeti tervdokumentáció valamennyi érintett közműszolgáltatóval leegyeztetésre, a közműszolgáltatók előírásai figyelembe vételre kerültek.

Azon lakossági észrevétel miszerint a fatelepítést meg kellene előznie a légkábelek kiváltásának és átépítésének, valamint, hogy az előregedett vízi közművek rekonstrukciójának újfent felülvizsgálatra került.

Ennek eredményeként elmondható, hogy Szent István király út (Szentháromság tér – Ady Endre utca közötti szakaszán) nem található átépítésre szoruló légkábel, valamint ivóvíz vezeték, ezért ezen a tervezési területen nincs közművi akadálya a fasor telepítésének.

Ez a terv szerinti ütemezés figyelembe vételével két és fél ütem azonnali megvalósítását is lehetővé tenné.

A fennmaradó Ady u. – Malatin tér közötti szakaszon található felújítandó azbeszt cement ivóvíz vezeték kiváltására az idei évben megjelent és benyújtandó pályázat keretében önkormányzatunk sikeres elbírálás esetén lehetősége nyílik.

Ezen kívül a Filvig köz – Malatin tér közötti szakaszon található elektromos légkábel, amelynek kiváltására ütemezett fasor telepítés esetén kb. 2-3 éve van önkormányzatunknak. Ezen idő elegendő lehet forráslehetőségek felkutatására, és a kivitelezés megvalósítására.

Ennek összegzéseként is elmondható, hogy a fasor ütemezett telepítésének közmű oldali akadálya nincs.

Összegzésként elmondható, hogy minden felmerült szempont felülvizsgálatát követően elsődleges és legfontosabb feladatok az alábbiak: (megvalósítás sorrendjében)

1. A Szent István király út teljes szakaszán a szakértői vélemények alapján veszélyesnek ítélt fák szakszerű eltávolítása.
2. Fásítási programban szereplő ütemezett megvalósítás az újonnan javasolt fatípusok alkalmazásával és az aktuális ütemek szerinti fakivágások elvégzésével.
3. Szent István király út utolsó harmadán (Ady u. – Malatin tér) a szükséges közműkiváltások elvégzése. (ivóvíz, elektromos légvezeték)

Ma abban a helyzetben vagyunk, hogy a következő fa generációról dönthetünk, meghatározva ezzel a következő évszázad utcaképét, vele együtt a választott, telepített fák sorsát, életútját. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül e fontos döntés meghozatalában szeretett fáink érdekeit sem.

A teljes tervdokumentáció terjedelmére való tekintettel nem került külön csatolásra, megtekinthető, és letölthető a <http://www.kalocsa.hu/kornyezetvedelem> címről, illetve külön kérés esetén elektronikusan megküldésre kerül.

Kérem, az előterjesztésben foglaltak szíves megvitatását, és az alábbi határozati-javaslatok elfogadását.

Határozati-javaslat I.**A Képviselő-testület**

- 1.) elfogadja, az előterjesztés mellékletét képező Kalocsa Szent István király út újrafásításának kertépítészeti engedélyezési tervdokumentációját, mint a jövőben irányadó fatelepítési programot, azzal, hogy a tervben szereplő előírt fatípusok az alábbiak szerint módosulnak:

-*Fraxinus ornus* 'Obelisk'-oszlopos virágos kőris helyett *Acer campestre* „Estrijk” – mezei juhar

- *Crataegus monogyna* 'Stricta'-egybibés galagonya helyett *Fraxinus ornus* „Mecsek” gömkőris

- 2.) egyetért azzal, hogy a tervben szereplő fásítási program szakaszolását csak irányadónak tekinti, azonban attól a mindenkori pénzügyi lehetőségek függvényében eltérhet, további részekre bonthatja, az ütemeket összevonhatja.
- 3.) egyetért azzal, hogy a terv szerinti 4. szakaszban szereplő fásor (Filvig köz – Malatin tér) telepítésére csak a szükséges közműkiváltások megvalósítását követően kerüljön megkezdésre.

Felelős: polgármester

Határidő: folyamatos

Kalocsa, 2019. január 17.

Dr. Bálint József Miklós
(Dr. Bálint József Miklós)
polgármester

Határozati-javaslat II.**A Képviselő-testület**

- 1) egyetért azzal, hogy a szakértői vélemények alapján a Szent István király úton veszélyesnek ítélt fák (nyugati ostorfák) szakszerű eltávolítása a 2019. év őszi időszakában elvégzésre kerüljön.
- 2) egyetért azzal, hogy az előterjesztés mellékletét képező elfogadott Kalocsa Szent István király út újrafásításának kertépítészeti engedélyezési tervdokumentációjában szereplő I. szakaszon (Szentháromság tér – Batthyány utca között) a terv szerinti fakivágás és fatelepítés a 2019. év őszi időszakában megkezdődjön.
- 3) a 2. pontban foglaltak nyomán elrendeli, hogy a terv szerinti I. szakasz megvalósításához szükséges bekerülés értékekkel, illetve költségekkel kapcsolatos kiadási előirányzatok az alábbi táblázatban foglaltak szerint a 2019. évi és 2020. évi költségvetési rendelet tervezetben eredeti előirányzatként tervezettek legyenek:

Összesen (bruttó Ft)	2019. év (bruttó Ft)	2020. év (bruttó Ft)
15.134.463	7.567.232	7.567.231

- 4) felhatalmazza a polgármestert az 1-3. pontban foglaltak lebonyolítására, kötelezettségek vállalására.

Felelős: polgármester

Határidő: 2019. december 31.

Kalocsa, 2019. január 17.

 (Dr. Bálint József Miklós)
 polgármester

Készítette: Boromisza Viktor (Városüzemeltetési és Fejlesztési Osztály)
 Ellenőrizte: Dr. Kiss Csaba (Jegyző)

Javasolt sorfák!

Fraxinus ornus 'Mecsek'-gömbkőris
6-7m széles és magas

fiatal korban

Idősebb korban

Fraxinus excelsior 'Altena'-magas kőris
6-8m széles, 12-15m magas térkőbe ültetve
nem igényel metszést a korona

Acer campestre 'Esrijk'-mezei juhar

8-12m magas, 5-6m széles

szabályos csepp alakú

legjobb szárazságtűrésű

városi klímát nagyon jól bírja

fiatalon

középkorban

őszilombszínben

Acer platanoides 'Pacific Sunset'

10-12m magas, 6-8m széles

kerekded korona

metszést (ha kell) jól tűri

**Crataegus x lavallei 'Carrieri'-fényeslevelű
galagonya**

**6-7 m magas, 3-4m széles
tojásdad korona**

